

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Adres redactie: ds H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

J. KEUNING — NIJMEGEN

Antwoord voor Calimero

**Zalig die hongeren en dorsten naar de
gerechtigheid, want zij zullen
verzadigd worden.**

Mattheüs 5 : 6

Je kunt over dat woord „gerechtigheid” een hele boom opzetten. Je kunt er ook een boek over schrijven.

Maar misschien is het beter, op donderdagavond op de televisie te kijken naar het kuikentje Calimero, dat zich telkens opnieuw afvraagt, of er dan helemaal geen gerechtigheid op de wereld is. Want in al zijn belevenissen botst hij op tegen de harde werkelijkheid van machten die sterker zijn dan hij, of slimmer, machten die over hem heen lopen en hem misbruiken. En hij kan er niets tegen beginnen.

Herkennen we in dat kuikentje onszelf? Gedwardsboomd, verongelijkt, miskend, geminacht, verwaarloosd? En weten wij dus ook, wat dat betekent: te hongeren en dorsten naar de gerechtigheid?

Natuurlijk, maar ondertussen spreekt Calimero een groot, een te groot woord, wanneer hij alleen om dat wat hij zelf ondervindt zijn oordeel al klaar heeft: er is geen gerechtigheid. Nergens.

Hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, — dat is meer dan moord en brand schreeuwen omdat jij een misdeelde bent. Omdat jij onrechtvaardig behandeld wordt. De gerechtigheid, — dat is niet alleen: de gerechtigheid, waarop jij aanspraak kunt maken. Maar dat is ook: gerechtigheid voor anderen. Voor mishandelde kinderen die niet voor zichzelf kunnen opkomen. Voor minderheden en vergeten groepen, een aan de kant geschoven eenling die geen bond achter zich heeft. Voor mensen, die door jou gemeen behandeld zijn. En voor je vijanden die je van alles en nog wat toewent, zonder je er om te bekommeren dat zij omkomen. En voor de mensen om je heen, je man, je vrouw, je kinderen, die je in de kou laat staan. Met de beste bedoelingen vaak. Maar wat zijn zelfs onze beste bedoelingen machteloos.

Wat staan we machteloos tegenover de anderen en tegenover onszelf. En tegenover al die vreselijke machten, — aardbevingen, overstromingen, pijn en ziekte en honger. De slijtage van de ouderdom en het onbegrip tussen hen, die elkaar het naast staan.

Machteloos. Want we schijnen vaak wel erg ver te komen met onze pogingen, er toch iets van te maken. Maar, als we niet oppervlakkig zijn, als we nog enig gevoel hebben overgehouden voor wat werkelijk goed is, voor wat de wereld zou kunnen en zou moeten zijn, als we nog enig idee hebben van wat werkelijk gerechtigheid heten mag, — dan kunnen we er niet onderuit: er is nergens gerechtigheid te vinden in de wereld. Nergens. Bij andere mensen niet. En bij onszelf ook niet.

En moeten we ons daar maar bij neerleggen, omdat de wereld nu eenmaal zo is?

Maar hoe zou een mens dit alles kunnen accepteren? Het accepteren, — dat wil zeggen dat je niet meer verder kunt. Dat je niet meer leven kunt. Je neerleggen bij de harde werkelijkheid van een wereld zonder gerechtigheid, — dat zou betekenen dat je je elke mogelijkheid tot echt, voluit menselijk, leven ziet afgesneden. En dat je dus vlucht. De dood in. Of de een of andere roes in. De onmenselijkheid in.

Hoe zou een mens dit kunnen accepteren? Hoe kan je lichaam gebrek aan water accepteren? Wie het water ontbreekt, gaat schreeuwen om water. Hoe zou je lichaam er vrede mee kunnen hebben dat je niet te eten krijgt? Dan verga je toch zeker van de honger?

Hongerigen en dorstigen naar de gerechtigheid, — dat zijn de mensen die zich niet laten wijs maken, dat het zo hoort en dat er toch niets aan te doen is, en dat je maar moet zien, ermee te leven. Dat zijn de mensen die het niet accepteren dat anderen honger lijden en dat zijzelf onmachtig zijn, die honger te stillen. Die zich er niet bij neerleggen dat kinderen mishandeld worden en dat zwakken misbruikt worden en dat zijzelf, met al hun afschuw van ongerechtigheid, toch op hun eigen manier en zo vaak en zo veel aan de gerechtigheid meedoen. Die het wel moeten aanvaarden dat ze ziek worden en oud, dat ze hulpbehoevend worden en dat hun lichaam wegrot, en die het tóch niet aanvaarden willen. Want dat alles hoort niet bij het leven. Dat alles is aan het mensenleven vijandig en vreemd. En tegen die vijand van het leven in blijven ze roepen, zoals de honger roept en zoals de dorst schreeuwt tegen het gemis in, en tegen het gebrek in en tegen de ontbering in.

En nu zegt Jezus: die mensen zullen wat beleven.

Wat zullen ze beleven? Dat op hun honger en dorst het antwoord komt, de verzadiging. Dat hun schreeuw tegen de dood in en tegen de gebrokenheid in en tegen de ongerechtigheid in niet in het niets verklinkt, maar gehoord wordt en verstaan. Er komt een antwoord. Hun protest dat zo belachelijk leek en zo zinloos omdat het stuk brak op de werkelijkheid, — dat protest wordt gerechtvaardigd: God gaat er iets aan doen. God gaat er alles aan doen.

Het koninkrijk komt, zegt Jezus. Het koninkrijk van God. Nu worden machten van de tronen gestort en eenvoudigen verhoogd. Rijken worden leeg weggezonden, maar hongerigen met goederen vervuld. Nu gaat God voorbij aan die mensen die het allemaal zo aardig voor elkaar hebben met hun christendom en hun kerkgang en hun avondmaal, vier of zes maal per jaar, met hun antwoord op alle vragen en hun veilige plaatsje in de hemel, later. Aan hen gaat God voorbij. Want zij weten immers niet wat honger is en dorst. Ze zijn al verzadigd. Dus waarom zouden ze nog eten? Ze schikken misschien nog wel aan de etenstafel omdat ze weten dat het etenstijd is. Maar waarom zouden ze eten, echt eten? En drinken, drinken met volle tugen.

Maar aan de vragers geeft God antwoord. Aan hen die zich bij de ongerechtigheid niet hebben neergelegd. Die er niets tegen beginnen konden en er toch tegenin zijn blijven roepen. Die juist omdat ze wilden geloven in God en zijn gerechtigheid, geen raad wisten met de dood. Die hunkerden naar leven en daarom kapot gingen aan alles wat het leven vermoordde. Aan hen doet God zijn heil zien. Zijn eindeloos erbarmen met onze grote nood.

Christus roept ons niet tot zich omdat wij ons, als christelijke mensen, wel reddend kunnen. Maar omdat we ons helemaal niet redden kunnen. Omdat we kapot gaan aan de wereld waarin we leven. En omdat wij, met al onze christelijkheid, kapot gaan aan onszelf en onze eigen ongerechtigheid.

Is er dan helemaal geen gerechtigheid op de wereld? Bij de mensen niet? Bij de kerk-mensen niet? Bij de ouderen niet? Bij de jongeren ook niet? En ook niet bij onszelf? Nergens?

Christus heeft ons vanwege die vraag, vanwege die honger en dorst, en vanwege de bevrijdende kracht van het rijk Gods zalig gesproken: we zullen verzadigd worden.

Juist als we die vraag niet tot zwijgen laten brengen door sleur en gemakzucht, door egocentriciteit en zelfmisleiding, maar niet ophouden te vragen:

Gerechtigheid, o hart van beter land,
liefde, die ik als nieuwe wijn zal drinken,
kom in het donker van de graven zinken,
wek mij, opdat ik opstaan zal en blinken
in 't licht, dat ik hartstochtelijk heb verlangd.

(van Randwijk)

KERKELIJK Leven

■ DE GEREFORMEERDE GEZINDTE (2)

In het artikel van de vorige week heb ik laten zien op wat voor een wonderlijke manier de term „godsdiensstige gezindheid” in het staatkundige en kerkelijke leven van de vorige eeuw een rol ging spelen.

Hij werd in de grondwet van 1815 geïntroduceerd als aanduiding van de onderscheiden kerkelijke gemeenschappen en ging vandaaruit functioneren in de nederlandse samenleving. In die grondwet werd namelijk aan alle „bestaande” „godsdiensstige gezindheden” van Overheidswege gelijke bescherming toegezegd.

Toen de Afscheiden Kerken ontstonden, sinds 1834, beschouwden de machthebbers in Staat en Kerk die als een nieuwe „godsdiensstige gezindheid”, verleenden ze daarom géén bescherming en gingen zelfs over tot een schandelijke vervolging van deze door hen diep verachte „Separatisten”.

Het was Groen van Prinsterer die op een indrukwekkende wijze voor de verdrukte Afscheidenen, welke hij van ganser harte als broeders in Christus erkende, in de bres sprong. Hij deed dat in zijn schitterende brochure: „De Maatregelen tegen de Afscheiden aan het Staatsrecht getoetst.”

In dit geschrift nu ontwikkelt Groen ook zijn visie op de idee „gezindheid” (of „gezindte”). En dan speciaal op die van de „gereformeerde gezindte”.

■ „Ned. Herv. Kerkgenootschap”

Zoals algemeen bekend is werden de Nederlandsche Gereformeerde Kerken in 1816, nota bene door Koning Willem I bij Koninklijk Besluit, omgezet in het „Nederlandse Hervormde Kerkgenootschap.”

Na een strikt geheim gehouden voorbereiding en met volledige miskennis van het recht der kerken, werden die Kerken van de éne dag op de andere in een met haar wezen vloekende organisaties geperst, waarin de Koning door middel van een stel serviele predikanten alle touwtjes in handen kreeg.

Deze daad van de koning was voluit revolutionair. En ze heeft op onvoorstelbaar ernstige wijze de kerk verwoest. Tot op vandaag.

Met ongewone felheid keert Groen van Prinsterer zich tegen deze revolutionaire machtsaanmatiging.

Onder invloed van een „alles overmeesterende, alles doordringende” revolutionaire theorie, zo schreef hij, werd deze wandaad ten opzichte van de Kerk bedreven. Volgens deze theorie toch „beschouwt en behandelt (men) de Kerk als eene maatschappelijke inrigting, in den Staat en onder het Bestuur; als een element dat moet worden geutiliseerd (ten nutte van de heersende coterie in staat en kerk aangewend - C.V.); als een werktuig dat zeer nuttig en ook zeer schadelijk kan zijn, en daarom in de hand dient gehouden en zelfs een weinig te worden geklemd; als eene dienaar welke aan de hand van het Gouvernement behoort te gaan.” De Kerk werd zo „een deel der Staatsmachine”, een „Departement van Algemeen Bestuur.” Naar de meening van dat Bestuur was er door de „kerkgroep” van 1816 „eene Kerk in den Staat, een soort van Kerk-Staat gevormd, waarin leeraars bijna als ambtenaren, de ledematen, ook als zoodanig, bijna als onderdanen werden beschouwd; waarin de Koning die, als lidmaat der Gereformeerde Kerk, geene regten dan die van ieder lidmaat heeft, bijna als Regent en Opperhoofd aangemerkt werd.”¹⁾

De Nederlandse Gereformeerde Kerken waren door haar transformatie in dit Kerk-

genootschap, onder het ijdele voorgeven toch nog een Kerkgemeenschap te zijn, ontaard in een organisatie die niet op gemeenschap van geloof maar van Reglementen berustte.²⁾ Het was „eene in den grond der zaak, als ’t ware disorganiserende organisatie, waarbij door eene Synode, welke noch verantwoording doet, noch lastbrieven ontvangt, de stem der Gemeente gesmoord en haar belang aan de willekeur van weinigen afhankelijk wordt.”³⁾

Ten gevolge van het optreden van deze synode werd de geestelijke situatie in dit Kerkgenootschap al heel gauw alledroevigst. Successief werden daarin „alle waarheden ontkend”, welke de aloude Gereformeerde Kerk „als grondslag der Gereformeerde, der Protestantische, der Christelijke belijdenis, tot regel van prediking en onderwijs, tot Evangelische leus van Godsdienstoefening en van Gemeenteleven gesteld heeft.”⁴⁾ „Den Bijbel mag ik verwerpen, mits ik de kerkliederen bij reglement ingevoerd, zing. Aan Christus mag ik de hulde der aanbidding ontzeggen, zoo ik aan de Synode onderdanigheid bewijs. Die het geloof der Kerk van harte belijden en van de reglementen afwijken zijn oproermakers; die de reglementen eerbiedigen en de belijdenis der Kerk vertrappen, zijn getrouwe leden, nauwgezette leeraars, en waardige hoogleraren der Kerk. Wilt ge vernemen hoe ver men het reeds in de ontwikkeling van dit stelsel gebragt heeft? De Nederlandsche Hervormde Kerk is eene vereeniging, waaruit ook de Godloochenaar, zoolang hij zelf zich den naam van Godloochenaar niet geeft, geenszins mag worden geweerd; wel daarentegen een ieder, die, onvatbaar om zich tot de hoogte dezer algemeene Christelijke verbroedering te verheffen, in eene kerkelijke verbindtenis met Godloochenaars nog eenige zwaarigheid vindt.”⁵⁾

„Naar de praktijk te oordeelen” is het Ned. Herv. Kerkgenootschap „geen Kerk meer. De waarheid is, ook in de Kerk, aan den leugen gelijk, wordt eigenlijk alleen, onder voorwaarde van den leugen te dulden, geduld.”⁶⁾

Zo oordeelde Groen van Prinsterer over het Ned. Herv. Kerkgenootschap zoals dat in 1816 was ontstaan.

En in de loop der jaren, naarmate de verwerping van het Evangelie van vrije genade en van de verzoening door het bloed van Christus daarin brutaler werd, werd zijn oordeel over dat Genootschap steeds scherper.⁷⁾

■ „Gereformeerde Gezindte”

Maar naast, of, beter gezegd, tegenover en tegelijk ook in het ongereformeerde, in wezen antichristelijke Kerkgenootschap van 1816, is de Gereformeerde, of, zoals Groen ook wel zegt, de Hervormde Kerk, blijven voortbestaan. Zij is de aloude Martelaarskerk, geboren uit de grote Reformatie. En deze noemt Groen nu de **Gereformeerde (Hervormde) Gezindheid of Gezindte.**⁸⁾

²⁾ Aan de Hervormde Gemeente in Nederland, Leiden 1843, 80.

³⁾ Idem, 81.

⁴⁾ Het Regt der Hervormde Gezindheid, Amsterdam, 1848, 61.

⁵⁾ Aan de Hervormde Gemeente enz., 28/9.

⁶⁾ Het Regt enz., 68.

⁷⁾ Men zie hiervoor: Nederlandsche Gedachten, Tweede reeks.

⁸⁾ Groen van Prinsterer is in zijn terminologie niet konsekvent. Hij spreekt zoals gezegd, zowel van Gereformeerde als van Hervormde Gezindheid. Soms noemt hij de Nederlandse „Martelaarskerk” Gereformeerde maar ook wel Ned. Hervormde Kerk. En ook duidt hij het Ned. Herv. Kerkgenootschap van 1816 wel zonder meer met de naam Ned. Herv. Kerk aan. Uit de context moet men opmaken wat hij precies bedoelt.

Om een juiste kijk te krijgen op Groens opvatting daaromtrent is het nodig eerst enkele dingen te releveren die hij over de kerk zegt.

Groen betoogt voortdurend en met klem dat de eenheid des geloofs het wezen der Kerk is.⁹⁾ Zonder gemeenschap in het geloof is er geen gemeenschap, geen kerk.¹⁰⁾ Als er „geen overeenstemming is omtrent hetgeen men op grond van de Heilige Schrift, als zaligmakende waarheid beschouwt” gaat de kerk te niet.¹¹⁾ De kerk is „eene gemeenschap ter Godsvereeniging, wier levensvoorwaarde in geloofseenheid en wier band, ten gevolge der opregtheid van overtuiging, in aller belijdenis ligt.”¹²⁾

Wat een kerk gelooft heeft zij in die belijdenis geformuleerd.

Op ongelofelijk intensieve wijze heeft Groen zich met de betekenis, de functie, het gezag van de kerkelijke belijdenis bezig gehouden. Hij heeft de grote betekenis en de volstreekte noodzakelijkheid daarvan diep be-seft.

Men zou tientallen uitspraken van hem daarover kunnen citeren.

Ik geef er hier enkele van.

In de belijdenis van de Kerk wordt haar geloof, neen, niet „voorgescreven” maar wel „opgeschreven” en „geconstateerd.”¹³⁾ De symbolische geschriften van de Evangelische Kerk zijn „de gedenkschriften van haar geloof, de belijdenis die zij, de Gemeente van den levenden God, ter eere van zijn heiligen Naam afgelegd heeft.”¹⁴⁾ Neen, de belijdenis van de Hervormde Kerk is niet het levensbeginsel der Kerk — de Kerk is er altijd eerder dan de belijdenis! — maar zij is wel „het bewijs en teeken dat de Nederlandsche Hervormde Kerk eene Christelijke Kerk is dat zich in haar de Algemeene Christelijke Kerk geopenbaard heeft... In de aaneenschakeling der Formulieren ligt... het levensverhaal en de Autobiografie van de Kerk.”¹⁵⁾ Zij zijn „de opteekening van blijvende resultaten; het bewijs der overwinning, doorgaans na hardnekkigen strijd; de langzaam gerijpte vrucht eener ontwikkeling van Bijbelonderzoek en geloofskracht welke, door de onmiskenbare werking van Goddelijken zegen, de overhand behaald heeft.”¹⁶⁾ In de Kerk is „niet krachten maar blijkens de Formulieren het verschil omtrent den inhoud en de betekenis van hetgeen zij (de leden der Kerk) met het harte gelooven, van hetgeen zij met den mond belijden, beslist en uitgemaakt.”¹⁷⁾ De leer die in deze Formulieren geformuleerd werd, is „de hartetaal, de zielsuitdrukking en het Godverheerlijkend getuigenis van de geheele Gereformeerde Kerk.” Zij is „onmisbaar voor een Kerkelijk bestaan; geen Kerk zonder geloof; geen geloof waarvan men niet rekenschap geeft, en dat men niet belijdt.”¹⁸⁾

De belijdenis van de Kerk is nu haar wezenlijke kenmerk. „Het eenige kenmerk eener Kerk is de waarheid die zij belijdt en die, bij tegenspraak of betwijfeling, in woord of schrift, als haar grondslag en leus, geformuleerd wordt.”¹⁹⁾ „Het kenmerk der Gezindheid is het Formulier waarbij de leer geconstateerd wordt.”²⁰⁾ Kort en bondig formuleert Groen zijn opvatting in deze ergens als volgt:

„Het kenmerk eener Kerk is de leer, die zij belijdt.

Het kenmerk eener Christelijke Kerk is de reine prediking van het Evangelie.

Het kenmerk der zuivere verkondiging van het Evangelie is de vasthouding aan de waarheden, die ook in onze Formulieren zijn uitgedrukt en die ten allen tijde de grondslag der Christelijke Kerk geweest zijn; waarheden die wij aannemen, niet omdat zij in de Formulieren staan; niet omdat anderen ze hebben geloofd; maar omdat God ze aan ons verstand en hart geopenbaard heeft.”²¹⁾

⁹⁾ Het Regt enz., IX.

¹⁰⁾ Idem, 21.

¹¹⁾ Idem, 23.

¹²⁾ Idem, 5.

¹³⁾ Idem, 29.

¹⁴⁾ Idem, 53.

¹⁵⁾ Idem, 46.

¹⁶⁾ Idem, 47.

¹⁷⁾ Idem, 20.

¹⁸⁾ Adres aan de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk,² Leiden, 1842, 2/5.

¹⁹⁾ Het Regt enz., 66.

²⁰⁾ Idem, 100.

¹⁾ De Maatregelen enz., 14/5.

Omdat de belijdenis van de Kerk deze betekenis heeft, betekent de openlijke of gecamoufleerde loslating daarvan haar opheffing, haar ondergang.

„De Kerk gaat te niet, zoo er geen overeenstemming is omtrent hetgeen men, op grond van de Heilige Schrift, als zaligmakende waarheid beschouwt.”²¹⁾ „Neem het gezag van het Formulier weg; verklaar dat alleen Gods Woord de regel is van prediking en onderwijs, zoo worden wij, met vernietiging van de kerk, regtstreeks naar de volledige heerschappij van subjectivisme en individualisme geleid.”²²⁾ Het prijsgeven der Formulieren is gelijk aan het prijsgeven, „niet slechts van de Hervormde Kerk, in haar wettig aanzijn en afzonderlijk bestaan, maar ook van Evangelische waarheid aan de eischen dergenen voor wie deze Schriften, niet om verouderde spreekmanier of onjuiste tekst-aanhaling, maar om de waarheid welke daarin vervat is, aanstootelijk zijn.”²³⁾

Nog één opmerking omtrent Groens visie op de confessie moet worden gemaakt. En wel over het karakter daarvan zoals hij dat heel zijn leven bleef zien.

Wanneer Groen zo krachtig de noodzaak en het gezag van de belijdenis verdedigt denkt hij er geen moment aan die op te vatten als een wet, een reglement, een contract of iets dergelijks — laat staan dat hij haar boven of naast de Heilige Schrift zou stellen. Neen, Groen verlangt geen geloofsregel boven of nevens Gods Woord; maar wel een voorschrift van prediking en onderwijs; als waarborg voor de Gemeenten dat het geloof der Kerk en niet de meening van den predikant voorgedragen wordt; dat er niet slechts uit en over, maar ook naar de Heilige Schrift

²¹⁾ Idem, 68.

²²⁾ Idem, 25.

²³⁾ Idem, 23.

²⁴⁾ Aan de Hervormde Gemeente enz., 92.

wordt geleerd; als toepassing van den Protestantischen regel, „de Bijbel, geheel de Bijbel en niets dan de Bijbel”, op het wezen en de behoefte van elke vereeniging die op eenheid van geloof en gezindheid berust.”²⁵⁾ „Bij de levende overtuiging” van de „voortreffelijkheid” van de drie formulieren van eenheid en van het feit dat ze „regtens bestaan” acht Groen zich „dubbel geroepen en ten duurste verplicht telkens op den voorgrond te stellen... dat ze zijn en blijven, niet een geloofsregel, dat zij verre! maar de regel van prediking en onderwijs voor de Nederlandse Hervormde Kerk; niet slechts wat sommige, maar wat alle geloofswaarheden betreft.”²⁶⁾

Groen dacht er niet aan bij de „pligtmatige handhaving der Formulieren” „kleingeestige gehechtheid aan de letter te begunstigen”. De overeenstemming „in alle de artikelen en stukken der leer” welke van alle predikanten der Gereformeerde Kerken gevraagd wordt, strekt zich „geenszins tot spreekwijzen, allegatiën (= aanhalingen) van teksten en dergelijke” uit. In zijn strijd voor de handhaving van de belijdenis wilde Groen „geen schrikwekkende regtzinnigheidsvlag, met het opschrift „geheel de Formulieren en niet dan de Formulieren” ontplooiën. Neen, hij verklaarde zich tevreden „met de woorden in hun eenvoudigen, billijken, kerkelijken zin.”²⁷⁾

Het was hem kort en goed te doen om een „onbekrompen” en „ondubbelzinnige” aanvaarding en handhaving van de belijdenis.

☆☆☆

Dit is het beeld van de Gereformeerde Gezindte zoals dat Groen van Prinsterer heel zijn leven voor ogen stond.

En tot deze Gereformeerde Gezindte behoorden naar zijn overtuiging ook de Afgescheidenen.

Maar daarover een volgende keer.

KAMPEN

C. VEENHOF

²⁵⁾ Adres aan de Algemeene Synode enz., 5/6.

²⁶⁾ Aan de Hervormde Gemeente enz., 89. Men ziet uit dit citaat dat de bekende, vaak geciteerde, uitspraak van dr O. Noordmans dat de belijdenis de preekregel der kerk is reeds lang vóór hem door Groen van Prinsterer werd geformuleerd.

²⁷⁾ Idem, 45. Ik heb Groens opvatting omtrent de betekenis van de belijdenis wat breedvoerig beschreven. We leven in een tijd die veel overeenkomst vertoont met die waarin Groen leefde. Met de kerkelijke belijdenis wordt, ter wille van een schijneenheid, niet minder dan toen wonderlijk gemanipuleerd.

reserveerd. Maar, dat spreekt vanzelf, de zwaar zwoegende afgevaardigden moeten elkaar telkens kunnen aflossen! En door een intensieve studie van de Chileense toestanden in kerk, staat en maatschappij, waaraan ze zich in hun vrije tijd uiteraard zullen wijden, komen deze beter geëpikweerd in ons landje terug tot heil van volk en staat.

Ja, we kunnen trots zijn op onze aanwezigheid in het land van Salvador Allende.

Natuurlijk kost zo'n afvaardiging een kleinigheid. Ik las in een krant dat onze presentatie in Chili ons op minstens een half miljoen gulden komt te staan. Maar over zo'n bagatel moeten we ons niet druk maken. Het gaat immers om een goeie zaak. Bovendien — de „staat” betaalt het. Die afgevaardigden hoeven dat zelf niet te doen! En we kunnen er echt wel verzekerd van zijn dat die veertig man zich daar in Chili om zo te zeggen dood zullen werken voor het welzijn van de arme landen. Vergeet niet: Joop den Uil is er ook bij!

Tussen haakjes: die heeft tegelijk de gelegenheid aangegrepen om Allende uit te nodigen op te treden in het internationale congres van socialistische partijen dat binnenkort in Weenen zal worden gehouden. Met kennelijke blijdschap vertelde hij via de radio dat hij met zijn aanzoek ook succes heeft gehad. Ongetwijfeld hoopt hij dat dit congres beter zal slagen dan het voorafgaande, dat in Helsinki samenkwam. Dat was nu niet bepaald om over naar huis te schrijven! De „Genossen” die daar bijeen waren hebben nog al wat ruzie gehad, weet u. En er werd bij het begin ervan direct een geduchte domper op de hele zaak gezet. Van Finse zijde werd namelijk gezegd dat men ten congresse over het communisme en de Sovjetunie geen enkel kwaad woord mocht zeggen.

Zoiets zal men vermoedelijk in Oostenrijk wel niet te horen krijgen.

Maar hoe dat ook zij: een lelijk woord over Rusland en de volgelingen van Lenin en Stalin zal over Salvador Allendes lippen zeker niet komen!

■ en daarbij veel journalisten

Maar de aanwezigheid van Nederland in Chili is nog grootser dan men uit het reeds genoemde kan opmaken.

Met de veertig man sterke delegatie zijn namelijk ook in ieder geval twee dozijn journalisten naar Chili getogen. Ze moeten door hun reportages over het grote gebeuren in de Chileense hoofdstad meewerken aan de zo noodzakelijke „mentaliteitsverandering” van ons slome, materialistische, als maar door producerende en consumerende volk. Dat moet namelijk zo ver komen dat het gaat blaken van ijver voor de „ontwikkelingssamenwerking”.

Ja zeker, wij, gewone Nederlanders, kunnen voor die samenwerking niet veel doen, niet veel écht doen. Je kunt wel actiecomité's oprichten, en protestvergaderingen houden en manifesten publiceren. Maar dat alles zet geen zoden aan de ontwikkelingssamenwerkingsdijk! En zoiets doe je toch ook voor een groot deel voor je eigen plezier. Daarom combineer je het b.v. met een popfestival. Je doet het ook om je de illusie te scheppen dat je er wat voor doet. Maar de arme drommels in Midden-Afrika en Zuid-Amerika hebben daar natuurlijk niks en nog eens niks aan! Die krijgen het er geen steek beter door. Net zo min als door de „derde-wereld-winkels”.

Je zult zien dat deze journalisten ons nu wel wat forser zullen gaan aanpakken dan voorheen. Ze zullen, nu ze met de neus op de gruwelijke werkelijkheid worden gedrukt, ons vast en zeker toeroepen: Mensen hou nou eens op met dat zinloze geredeneer en geconfereer en geageer, loop nu niet langer met die stokken en borden met nietsdoende krenten langs de straat! Mensen, doe nu eindelijk eens wat. Nee, je kunt niet véél doen. Dat weten we ook wel. Je kunt niet allemaal zelf naar Afrika of Zuid-Amerika gaan om met de inzet van je eigen persoon de nood daar te helpen lenigen. Maar al kun je niet véél doen, je kunt toch wel iets doen. **Begin** maar eens met bijvoorbeeld twee procent van je inkomen voor de arme stakkers beschikbaar te stellen. Houd eindelijk eens op met het geklets en kom tot de **daad!**

Ja, zo iets verwacht ik van die journalisten!

Het spreekt wel van zelf dat deze strijders

Kerk en ontwikkelingssamenwerking

Dag in dag uit lezen we in de kranten verhalen over de zogenaamde „ontwikkelingssamenwerking”.

Dat geschiedt momenteel speciaal in verband met de kolossale Unctad-conferentie die dezer dagen in Chili te Santiago wordt gehouden.

Dat rare woord Unctad is de aanduiding van United Nations Conference on Trade and Development. Wat, overgezet zijnde, zeggen wil: Conferentie van de Verenigde Naties over handel en ontwikkeling.

Omdat de „kerken” — dat wil zeggen: een aantal kerkelijke leiders met de door hen aangevoerde actiegroepen — zich er op hun manier ook intensief mee bezig houden, wil ik er hier wat over zeggen.

■ Nederland op de Unctad-conferentie

Om daarmee te beginnen: Nederland doet op een indrukwekkende wijze aan die Unctad-conferentie mee.

Moet een klein land ook niet groot zijn in alles waarin dat metterdaad groot kan wezen?

Welnu dat is bij deze conferentie dan ook ten volle het geval. Ons land is daar namelijk vertegenwoordigd door een delegatie van, zegge en schrijve, **veertig** man! Onder hen zijn niet minder dan twaalf „volksvertegenwoordigers”. Met dit corps van gedelegeerden staat ons land veruit aan de top van het grote aantal der daar vertegenwoordigde natiën. De op één na grootste delegatie is die van de Verenigde Staten. Die is evenwel niet meer dan twintig man sterk. Die steken we dus voluit de loef af in dit opzicht. Wel zijn er voor elk land niet meer dan zes zitplaatsen in de machtige Unctad-vergaderzaal ge-

voor daadwerkelijke hulp aan de armen in de derde wereld de dure trip naar Chili niet hoeven te betalen. En dat hun kranten dat ook niet — in ieder geval niet ten volle — behoeven te doen. We hebben daar in Nederland een apart „lichaam” voor. Ik geloof dat we ook wat dit betreft alle landen vër vooruit zijn. Dat speciale „lichaam” is „De Nationale Commissie voor Ontwikkelingsstrategie”. Ik vind dat een mooie naam! Vooral dat „strategie” klinkt zo fors en flink. In de volksmond heet dit „lichaam” kort en krachtig: „de club van prins Claus”. Prins Claus is er namelijk voorzitter van.

Welnu „de club van prins Claus” heeft een kleinigheid voor de reis van de genoemde krantenschrijvers naar Chili beschikbaar gesteld. Een wissel van 92.000 gulden. Ruim 3800 piek de man. Als de heren zuinig aan doen kunnen ze het daarmee misschien wel redden.

Nee, de „club van prins Claus” fourneert dit bedrag niet uit eigen zak! Dát kan ze niet. Want ze heeft geen **eigen** zak! Ze krijgt alles wat ze nodig heeft van de „staat”. Die heeft namelijk een hele hoop miljoenen voor het welzijn van de arme landen beschikbaar gesteld.

Het strekt ons natuurlijk allemaal tot grote voldoening dat we — al is het ook alleen maar via ons belastingbiljet — toch ook een klein beetje mogen meewerken aan onze indrukwekkende presentatie in Chili. Je zou het met wat goede wil één „apostolaat der aanwezigheid” kunnen noemen! En je kunt ervan verzekerd zijn dat we daarmee heel veel landen tot jaloezie zullen verwekken.

■ het rode boekje

Maar, zoals ik zei, ook de „kerken” blazen hun partijtje mee in de nederlandse activiteiten rondom en op de Unctad-conferentie.

Ik zet dat woord „kerken” tussen haakjes. Want het gaat in deze zaak niet zozeer om de kerken zelf als om heel wat anders. Wat dat andere is zal wel uit het hierna volgende blijken.

Zoals de lezers allicht zullen weten is er onder de talloze „lichamen” die ons goede Vaderland rijk is, ook een „lichaam” dat „Raad van Kerken” heet. Die bestaat uit een groep kerkelijke „leiders” die gerecrueteerd zijn o.a. uit de Rooms-katholieke, Hervormde en de Gereformeerde Kerken. Voorzitter van deze „Raad” is de gereformeerde dr Kunst en secretaris de Rooms-katholieke prof. Fiolet. Dr Kunst is op 't ogenblik waarop ik dit schrijf in Moskou — Op een conferentie — De heren van deze Raad hebben het geweldig druk met het confereren. De beginselverklaring ervan is niet zo best ontvangen. Maar confereren doet de Raad veel. Dat wel.

Deze Raad had zondag 30 april, net de dag waarop onze koningin haar verjaardag viert, tot **Unctad-zondag** gepromoveerd. Dan „moet” — tegenwoordig „moet” er ontzaglijk veel in de kerken! — de aandacht van de „bemind gelovigen”, de „broeders en zusters”, de „geliefde vrienden” speciaal bij de Unctad-conferentie worden bepaald. Naar men zegt werd deze — hoewel de genoemde conferentie reeds op 13 april is begonnen — gekozen omdat op 1 mei, de dag waarop overal in ons land de „Koninginnedag” wordt gevierd, door allerlei z.g. „bevrijdingsbewegingen” een collecte zou worden gehouden. Op deze zondag zou dan, om in het jargon van de initiatiefnemers te blijven, een „geëngageerde” kerkdienst worden georganiseerd.

Nu is er in verband met die Unctad-zondag en die geëngageerde kerkdienst iets heel bijzonders gebeurd. Alle dominees en pastoors hebben namelijk met het oog daarop een ca-

deutje gekregen. Ja, een écht cadeau! Het kost ze namelijk geen cent! Dat cadeautje bestond uit een keurig uitgevoerd boekje. Het heeft een rood kaft. En daarop staat de titel. Die is een vraag. Deze: „**Iemand die recht doet?**”

De dominees en de pastoors van ons dierbare Vaderland worden in het hun geoffreerde geschenk allereerst goed op hun nummer gezet.

Ze moeten het maar eens goed horen en weten dat ze in verband met wat er in Chili gebeurt toch feitelijk grote klungels zijn, die niet eens behoorlijk hun kranten, opiniebladen, actuele publicaties en evenmin hun bijbel en de kerkelijke geschriften kunnen lezen. Ze worden namelijk in het hun toegezonden presentje als volgt toegesproken: „U beschikt niet over de nodige informatie en liturgische teksten om over de ingewikkelde zaken, die in Chili aan de orde komen, zinnige vieringen te houden.”

Ja, daar kunnen we het mee doen!

En ik vind dat mijn collega's en ik zich deze woorden maar eens terdege moeten aantrekken. Want, behalve een aantal „alternatievelingen” van b.v. de Amsterdamse R.K. studentenkerk, de Hervormde jeugdvereniging van Amsterdam en andere plaatsen, de Septuagint, de Sjaloom-groep, de Werkgroep Kerk en Ontwikkelingssamenwerking en nog een heel stel andere geëngageerde en geëngageerde theologen en lieden die daarvoor willen doorgaan, zijn wij maar een stelletje onnozele haizen die er geen enkel benul van hebben wat er in de wereld gebeurt.

Als wij nu tot het door ons geschenk ons voorgeschilde besef van onze domheid zijn gekomen, zullen we zeer dankbaar zijn voor dit boekgeschenk. Want dat wil onze „selbstverschuldete” onnozelheid en onwetendheid krachtadig te hulp komen. Op de zojuist, ons tot diepe verontmoediging uitdrijvende, woorden laat namelijk hét boekje deze zin volgen: „Daarop — dat betekent dan: op deze onkunde van jullie — hebben wij gerekend en daarom krijgt U nu ruim vóór de 30e april deze brochure thuisgestuurd.”

Is dit niet allertiefst?

Is dat geen verrukkelijk staal van pastorale zorg.

Inderdaad, ik zeg dat met diepe ernst: van deze onze diep-inzichtelijke, hyper-fijngevoelige, ontroerend zorgzame en voorbeeldig tolerante collega's moeten we het toch maar hebben!

■ handen omhoog!

In het ons zo gracieus toegezonden boekgeschenk worden uitermate belangrijke dingen gezegd.

Daarvan wil ik nu het een en ander vertellen.

Om daarmee te beginnen: er wordt ons in dit ons zo „existentieel” aanpakkende boekje een originele suggestie aan de hand gedaan!

Wat die inhoudt moest het hoogtepunt, de apotheose van de geëngageerde kerkdienst van 30 april worden.

Om goed te beseffen waarin die bestaat moet ik in mijn verhaal een kleine omweg maken. En ik verzoek de lezers nederig mij daarop te willen volgen.

Nederland, zo moet u weten, heeft nog al het een en ander voor Chili gedaan. Het heeft aan dat land vooreerst op zeer schappelijke voorwaarden 18 miljoen gulden geleend. Bovendien stelde het zich borg voor 25 miljoen gulden waarvoor de Chilenen bij derden geheel naar eigen keus van alles en nog wat konden kopen.

Maar wat deed nu de regering van Salvador Allende?

Ze stuurde aan alle regeringen die aan Chili geld hadden geleend de boodschap dat zij haar verplichtingen wel wilde nakomen, maar **niet** op de onderling in goed vertrouwen overeengekomen voorwaarden! En zij schreef tegelijk aan die regeringen, en zo ook aan die van ons land, dat zij de betaling van renten en aflossingen stop zette, totdat door nieuwe onderhandelingen een andere regeling zou zijn tot stand gekomen.

Deze manier van doen is wel een beetje vreemd. Of — vreemd? Nee, niet helemaal. Intertijd hebben de Sovjet-Unie en later Nazi-Duitsland iets dergelijks gedaan. Er zijn dus precedenten. En dat is altijd heel veel waard.

De regeringen die zo door Chili zijn getraakteerd, waren tot onderhandelingen over

een andere regeling alleszins bereid. Maar ze schortten tot die voltooid zouden zijn het verlenen van kredieten op. Dat kon ook moeilijk anders want vóór de afsluiting van die onderhandelingen wist natuurlijk niemand waar hij aan toe was.

Terwijl deze dingen plaatsvonden verscheen opeens de al meermalen genoemde Nationale Commissie voor Ontwikkelingsstrategie — de club van prins Claus — op het toneel. Die stelde kort en goed voor: niet verder onderhandelen met de Chileense regering, een streep halen door alle schulden van Chili en de regering van Allende bovendien blij maken met een cadeautje van honderd miljoen gulden, zonder daarbij enige voorwaarde te stellen.

Toen dit plan gelanceerd werd was er direct een volksvertegenwoordiger — ja, u hebt goed geraden: het was inderdaad Bas de Gaay Fortman, de P.P.R.-man — die het lumineuze idee van de club omzette in een stel vragen aan een minister. Hij kreeg daarop ten antwoord dat de regering momenteel géén antwoord op die vragen kon geven, omdat zij met de Chileense regering in een vertrouwelijke sfeer aan 't onderhandelen was.

Dit was, waarde lezers, de omweg die ik moest maken om u te doen begrijpen wat in ons rooie boekje staat.

De mannen die het boekje maakten en rondzonden deden namelijk de ontvangers ervan de suggestie aan de hand om in de geëngageerde kerkdienst van 30 april de samengestroomde gemeente met handopsteken te laten stemmen vóór het plan van de club van prins Claus! En daarna moest de uitslag — natuurlijk alleen als die gunstig was — telegrafisch meegedeeld worden aan de voorzitters van de beide Kamers en — natuurlijk — ook aan het A.N.P. en de plaatselijke pers!

Is me dat even wat!

We moeten over deze handenopstekerij geen grapjes maken.

Het is de mannen van het rode boekje dodelijke ernst.

Ze zetten dominees, pastoors, en kerkbezoekers een vlijmscherp mes op de keel. Hoor maar: „Een ieder die nu niet bijspringt verliest elk recht tot een moreel oordeel als straks zou blijken, dat de strijd der armen alleen nog maar op geweldadige wijze kan worden gevoerd”.

Ieder zal het met me eens zijn, wanneer ik zeg dat iemand die voor dit argument niet door de knieën gaat zo iets als een blok beton moet zijn.

■ non tali auxilio

Maar er staat in dit boekje nog meer.

Van de ruim 48 blz. ervan er 20 aan de liturgie van de alternatieve kerkdienst gewijd. De rest is bijna geheel gevuld met artikelen van pater Simon Jelsma, Aad v. d. Heuvel (van Brandpunt K.R.O.) René Eybersen. Er staat voorts een brief in van christenstudenten uit Columbia en gedeelten uit een open brief van de aartsbisschop van Santiago.

Als je wat de problemen rondom de ontwikkelingssamenwerking betreft over een beetje breder en grondiger informatie beschikt dan die waarmee alle mogelijke actiegroepen ons volk proberen om te turnen schuif je dit boekje met wrevel op zij. Vooral ook omdat het informatie en leiding wil geven met het oog op een **kerkdienst!**

Een bij uitstek deskundige, tegelijk warm voorstander van ontwikkelingssamenwerking, drs G. van Leijenhorst — hij is bovendien lid van de Tweede Kamer en beschikt als zodanig over eerste-hands-informatie — schreef over de voorlichting die het rode boekje geeft o.a.: „De noodzakelijke informatie, die broodnodig is om een goed inzicht te krijgen in de huidige problematiek ontrent het ontwikkelingswerk, wordt door deze brochure niet geboden. Het is een emotioneel geschrift geworden, waarin op ongenueanceerde manier terloops maar enkele problemen worden aangehaald. Zo'n beperking is een gevaarlijke zaak, omdat daarmee miskend wordt, hoe breed en ingewikkeld het terrein is dat bestreken wordt”.

Om een klein beetje verantwoord informatie te geven hadden een aantal kwesties aan de orde moeten komen waarover men in het boekje niets hoort. B.v. de internationale monetaire situatie (met de dollarcrisis); de Europese integratie; de specifieke problemen van de ontwikkelde landen (inflatie, milieuvraagstukken, werkgelegenheid); en die van de

pen. Daar is hij om zo te zeggen een „vrijgestelde” voor. Ook met betrekking tot zijn activiteit voor dat boekje handelt hij dus met kerkelijke opdracht.

En ten slotte: zoals ik al zei krijgen alle dominees en pastoors dit boekje voor niks. 't Kost ook de kerken geen cent. Alles wordt betaald door... de „club van prins Claus”, die op haar beurt de centen weer van de „staat” ontvangt.

■ vier „veldwerkers”

Hoe lang mijn verhaal ook al geworden is — ik ben er nog niet mee klaar. De „kerken” (tussen aanhalingstekens!) zijn ook zo geweldig actief!

Er moet namelijk naar het oordeel van die „kerken” in de kerken (zonder aanhalingsstekens!) met het oog op de ontwikkelingssamenwerking een diepgaande „mentaliteitsverandering” plaats vinden. En daaraan zal nu hard worden gewerkt.

Nu zit ik met dat woord „mentaliteitsverandering” een beetje in mijn maag. Wat betekent dat eigenlijk?, zo vraag ik me steeds af. Ik heb wel eens horen beweren, dat het een remplaçant is voor het bijbelse woord „bekering”. Die laatste term begrijpt „de moderne mens” namelijk niet meer. En daarom moet je die in de „dialoog” met de buitenkerkelijken vervangen door „mentaliteitsverandering”. Dat woord spreekt beter aan. Of, om het wat moderner te zeggen: dat komt beter over. Maar ik heb zelf ook eens een preek gehoord waarin de predikheer ons probeerde duidelijk te maken dat het woord geloven zoals dat in de bijbel gebruikt wordt, in feite een „mentaliteitsverandering” aanduidt. Geloven en mentaliteitsverandering waren zo gezegd twee namen voor precies dezelfde zaak. En nu zit ik er een beetje mee. Want ik hoor nog tot die mensen die het er voor houden dat bekering en geloof realiteiten zijn die alleen de Heilige Geest door middel van het woord in ons werkt. Maar als ik de verhalen van de „geëngageerde” theologen (U weet dat woord „geëngageerd” betekent in dit verband beslist niet: „verloofd”) over „mentaliteitsverandering” hoor dan vernem ik dáár juist niets van! Je krijgt steeds de indruk dat naar hun opvatting die „mentaliteitsverandering” door de mensen zelf moet worden tot stand gebracht. En zo zit ik een beetje met dat woord.

Dit even in het voorbijgaan.

De bovengenoemde noodzakelijke „mentaliteitsverandering” van de kerken en de kerkmensen kan nu naar het oordeel van velen niet door de kerken zelf worden bewerkt. In ieder geval kunnen ze die niet goed zelf op gang brengen. Maar gelukkig: ze krijgen daarvoor hulp. Die hulpverlening is evenwel een nog al ingewikkelde geschiedenis. Ze zal namelijk, zo horen we, vanwege de kerken weer via een „lichaam” moeten geschieden. In dit geval is dat het z.g. „Interkerkelijk Vredesberaad” (Ik kan het echt niet helpen dat u, lezers, van al die „lichamen” tureluurs wordt, ze zijn er nu eenmaal!) Maar ook dit „lichaam” knapt het karwei van de „mentaliteitsverandering” niet zelf op. Nee, dat zullen vier „veldwerkers” doen. Men begrijpt uit het verband waarin ze genoemd worden dat deze functionarissen niet behoren tot de te werk gestelden in de „agrarijse sector” van onze maatschappij. Dat suggereert hun naam wel. Maar dat is toch niet het geval. Ze moeten namelijk opereren op het „veld” van de kerk, op, zoals men dat in de buurt van het Interkerkelijk Vredesberaad graag zegt, het „grondvlak” der kerk. Er moet één veldwerker voor de R.K., één voor de Ned. Herv., één voor de Geref. en één voor de „kleinere” kerken komen. Mooi verdeeld is dat.

Het is nu de bedoeling dat deze „veldwerkers” het proces van de „mentaliteitsverandering” in de kerken en haar leden „op gang brengen”. En de hoop leeft dat als dat na een paar jaar is gelukt, de kerken zelf dat werk zullen kunnen voortzetten. Het gaat er bij die „mentaliteitsverandering” om de ogen en de harten om de trage, botte, burgerlijke, niet-geëngageerde, egoïstische, als maar producerende en consumerende kerkmensen te openen voor het feit dat de „westerlingen”, de mensen van de rijke landen, louter uitbuiters zijn van de arme landen, dat de mensen van de rijke en de arme landen broeders zijn, dat de maatschappelijke, de economisch-socia-

le „structuren” in het westen door en door rot zijn en dus moeten worden omgezet... en nog heel veel meer!

Het spreekt vanzelf dat deze „veldwerkers” zeer hoog gekwalificeerde mensen moeten zijn. Theologen misschien, maar beter nog sociologen en dan vooral maatschappij-kritische wetenschappers. Hun taak is immers groots en uiterst belangrijk. Dat betekent — we leven tot ons en hun verdriet nu eenmaal nog steeds in „rijke” landen — dat hun salaris naventant moet zijn. Toch zeker wel gelijk aan dat van een hoogleraar aan rijk- en gesubsidieerde universiteiten en hoge scholen, dus zo'n goede f70.000. Er zal ook wel een mooie auto voor hen beschikbaar moeten zijn. En een bureau met secretaresse en bijbehoren.

Natuurlijk komt men dan weer voor die akelige vraag te staan: wie zal dat betalen? De kerkgebouwen worden 's zondags steeds leger. En de kerkelijke kassen in dezelfde mate.

Maar gelukkig, wij hoeven wat de financiering van de vier „veldwerkers” betreft nu eens geen zorgen te hebben. Die zaak is prachtig voor elkaar! Althans voor de eerste paar jaar.

Ik ben dat te weten gekomen uit de „Nederlandse Gedachten”, het officiële orgaan van de A.R.-Partij. Daarin, in het no. 22 april jl., schreef drs v. d. Schaft een gedegen artikel over de Unctad en de allerarmste landen. Hij schilderde daarin op aangrijpende wijze de nameloze ellende die daar in heerst. Speciaal had hij het over de situatie in Malawi. Daarin heerst o.a. een ontstellende kindersterfte. Uit het slot van dit artikel haalde ik mijn gegevens. Hier is het:

Hoe moet men de acue van het **interkerkelijk Vredesberaad** interpreteren dat er — behoudens het fiat van de Minister — in is geslaagd f 665.000 los te peutenen van de Nationale Commissie Ontwikkelingsstrategie o.l.v. Prins Claus (alweer de „club van prins Claus”) teneinde de binnenlandse mentaliteit t.a.v. de ontwikkelingssamenwerking te veranderen, waarbij 4 „veldwerkers” — naar men mag aannemen al polariserend — door het Nederlandse politieke veld — dat al heel wat voorlichting krijgt — zullen trekken.

Men realiseert zich dat men met deze f 665.000 veel goeds zou kunnen doen in Malawi — het land van de schrijnende kindersterfte — dat men met dit bedrag een paar nuttige poliklinieken zou kunnen bouwen en best nog 4 extra veldwerkers zou kunnen gebruiken.

Natuurlijk moeten de handelsstructuren om en moeten we toe naar een niet-materialistische levensinstelling ten gunste van minder bededen, maar dan moet de voorlichting vrijetijdswerk en zonder ideologische lading zijn.

Ik zou nog een paar dingen naar aanleiding van wat drs v. d. S. schrijft willen zeggen:

In de eerste plaats dat hij ervan spreekt dat de vier „veldwerkers” door het „Nederlandse politieke veld” zullen trekken. Dat moet natuurlijk zijn het Nederlandse **kerkelijke** veld. Maar deze vergissing is hem niet kwalijk te nemen. Voor de mensen die ons met die veldwerkers gelukkig willen maken is er niet zoveel verschil tussen politiek en kerk.

Voorts zou ik aan de lezers ter ernstige overweging willen geven de „alternatieve” bestemming van de f 665.000 die drs v. d. S. aan de hand doet. Wat dat betreft bij ik con amore een „alternatieveling”.

En in de derde plaats wil ik een dubbele streep zetten onder die laatste zin dat nl. de voorlichting „vrijetijdswerk” moet zijn en „zonder politieke lading” moet geschieden.

Er zijn gelukkig nog nuchtere mensen in Nederland!

En nu moet ik ophouden.

Ik heb over het in het opschrift genoemde thema nog wel veel meer op mijn hart. Maar dit stuk is al veel te lang.

Misschien schrijf ik daar later nog wel eens over.

KAMPEN

C. VEENHOF

minder ontwikkelde landen (versnelde bevolkingsgroei, onderlinge belangentegenstellingen). Het is zeer opvallend volgens drs. van Leijenhorst dat de regeringsnota over de Unctad-conferentie die onlangs uitvoerig in de Tweede Kamer besproken werd zelfs niet wordt genoemd! „Hebben de samenstellers zich zodanig mondiaal willen opstellen, dat zij het nauwelijks nodig vonden in te gaan op de inspanningen, die een land als het onze zich reeds vele jaren getroost heeft en zich ook in de toekomst wil getroosten?” Als ze zich hiervan rekenschap hebben gegeven zouden ze de dominees en pastoors hebben kunnen voorhouden, „dat Nederland in de voorste geleerden heeft gestaan, om t.a.v. de bestaande tariefmuren de speciale voorkeursbehandeling met betrekking tot ingevoerde producten uit arme landen te verruimen.”

Van dit alles zegt het boekje niets. „Nu moeten we het doen met geëmotioneerde verhalen, waarin passages als... „het door middel van een ingenieus systeem uitbuiten van de arme landen voor de rijke”. . . . „wij zullen de rooftocht moeten staken” e.d., de lezer moeten oproepen tot . . . actie”.

En wat voor een actie wordt bedoeld blijkt uit uitspraken als volgende: „De vrede kan men niet bereiken zonder het kapitalistische systeem te vernietigen, aangezien het het economisch nut plaatst boven de mens.” Commentaar hierop wordt niet gegeven. Het staat er zoals het er staat. De geschiedenis te beoordelen zonder het te maken, lijkt ons zeer gevaarlijk, zo wordt gesteld. Dus zullen we geschiedenis moeten maken door structuren te vernietigen. Het is hier niet de plaats om in te gaan op de vraag wat precies onder een kapitalistisch systeem wordt verstaan; omdat het kapitalisme evenwel verbonden wordt met de rijke landen, zal ook Nederland eronder gerekend moeten worden. We adviseren de samenstellers in dit verband eens de rijksbegroting te raadplegen, om daarna vast te stellen hoe de verhouding tussen economisch nut en de mens ten onzent gehonoreerd wordt.”

Tot zover drs G. van Leijenhorst.

Met een „informatie” als het rooie boekje geeft doe je de goede zaak van de ontwikkelingssamenwerking alléén maar scha.

„Non tali auxilio” zeiden de oude Romeinen. Pas op voor zo'n hulp!

■ nog een paar dingetjes

Ten slotte nog een paar opmerkingen over ons rooie boekje.

Vooreerst: het is interessant te lezen dat in de daarin opgenomen „liturgie” voor de alternatieve kerkdienst ook een soort afscheidsgroet, je zou ook kunnen zeggen: slotzegen is opgenomen. Met fijne kerkelijke en liturgische intuïtie koos men daarvoor een eigen woord van Chili's marxistische president. Daarin komt deze op te merken dat momenteel de burgerlijke ideologie ons leven beheerst en dat we nu mekaar moeten laten zien hoe wij ons „de nieuwe mensen moeten voorstellen.” En daarna maakt de dominee een eind aan de voorstelling met de ontroerende woorden: „Ik hoop dat u niet weggaat van hier zonder een vernieuwd en schrijnend heimwee naar de nieuwe maatschappij waarin wij God-weet als nieuwe mensen mogen meedoen.”

Voorts wil ik er op wijzen dat van Geref. zijde de verantwoordelijkheid voor de inhoud en verschijning van het boekje wordt gedragen door drs C. H. Koetsier — Henk Koetsier zo gezegd. Deze ontving van de Geref. Kerken de opdracht die kerken en haar leden leiding te geven ten aanzien van alle vragen het ontwikkelingswerk betreffend, het beleid van de Nederlandse regering inbegre-

De kerken der reformatie hebben van oudsher zulke profetenscholen gekend. Aanvankelijk particuliere opleidingen tot het predikambt. Later zijn daar bijvoorbeeld de kerkelijke scholen te Apeldoorn en Kampen uit gegroeid. Ook de Vrije Universiteit leidt via haar theologische faculteit mannen op tot predikant. En andere universiteiten en hogescholen.

—o—

De opleiding tot predikant ligt vandaag gewoonlijk op wettelijk academisch niveau. De studietijd, circa zes jaar, wordt maar gedeeltelijk gebruikt voor het eigenlijke doel: de opleiding tot goede hoorders en goede sprekers van Gods Woord. Voor een vrij belangrijk deel bevat die studie vakken als kerkgeschiedenis, kerkrecht, dogmatiek en andere.

Dat is niet enkel voordeel. Wie de geschiedenis van de gereformeerde kerken uit de laatste halve eeuw een beetje kent, weet welke invloeden dogmatici en kerkhistorici in onze kerken konden doen gelden: niet alleen bij de opleiding van hun leerlingen — maar vooral in het gefedereerd kerkelijk leven, waarin ze een rol gingen spelen, die hun van Gods wege zeker niet was toebedeeld. Zelfs Schriftgeleerden zijn hiervan niet altijd vrij gebleven.

Het is dan ook geen wonder dat onze predikanten (de goeden niet te na gesproken) hun moeizaam vergaarde theologische kennis trachten te verwerken in hun wekelijkse arbeid. De vraag mag gesteld worden of alle preken nu werkelijk vrucht waren van Bijbelkennis — dan wel of hier een flinke portie wetenschappelijkheid in verwerkt werd, die beter in de studeerkamer had kunnen blijven? Uw eigen predikant zal, als hij eerlijk is, u zo maar toegeven dat het zijn levensstrijd is: zijn theologische werkzaamheden binnen de studeerkamer te houden en op de kansel uitsluitend de stem Gods te laten klinken. En goede hoogleraren zijn vooral goed: wanneer ze hun leerlingen deze zaak terdege hebben bijgebracht!

—o—

Dan is er een sociaal-materiële kant aan het predikantschap, zoals wij dat zijn gaan kennen. Eigenlijk is een predikant een vrijgesteld ambtsdrager met academische vorming. Maar zijn maatschappelijke positie is niet vergelijkbaar met die van andere academici. Zijn bezoldiging ligt daar ver onder. Toch worden aan deze man hoge eisen gesteld: onbepaalde werktijden, een vlekkeloze carrière, bodemloos incasseervermogen, onbegrensde tact, ijver en trouw — eigenschappen, die overal elders terdege worden gehonoreerd. Het „onbezorgd van het Evangelie kunnen leven”, zoals in de model-beroepsbrief staat, is in vaak schrijnend contrast met de werkelijkheid. En neem het die vele kleine gemeenten, met 100 tot 150 zielen, eens kwalijk. En neem het die kleine kerken eens kwalijk, dat zij om steun bij de kerkelijke organisaties aankloppen; op gevaar dat zij ondergeschikt worden aan de kerkelijke organisatie!

Intussen zit daar nóg een kant aan ons academisch gevormde predikantschap. De maatschappelijke positie zit volkomen verankerd in de kerkelijke aanvaardbaarheid. Wanneer een predikant door eerlijke studie bezwaren krijgt tegen enig onderdeel van de belijdenis; of wanneer hij een kerkelijke ethiek niet langer verantwoord acht; wanneer hij de kerkelijke organisatie van vandaag als onaanvaardbaar ziet of wanneer hij op enig ander punt de kerkelijke bakens zou willen verzetten . . . . dan kan hem dat zijn ambt, zijn positie, zijn huis, zijn inkomen, zijn gezinsgeluk en zijn pensioen kosten. Mocht hij dat een ogenblik vergeten dan helpt zijn vrouw het hem wel onthouden — voordat de kerkeraad hem tot de orde roept. Juist mensen, die er voor worden aangezien het geweten van een gemeente te helpen vormen, mogen hun geweten vaak slechts laten spreken wanneer het de gevestigde zekerheden in stand laat. Die tot taak heeft het Woord te beluisteren kan soms de menselijke

inzettingen beter aanhoren; die tot taak heeft het Woord te spreken kan soms vooraf monddood zijn gemaakt.

Niet voor niets beriep Paulus er zich herhaaldelijk op, dat hij de meeste gemeenten niet tot enige financiële last is geweest. Hoewel een geleerde, heeft hij met handenarbeid zijn eigen kost verdiend. Daardoor kon hij krachtiger beroep doen op het geloof en de liefde van zijn leerlingen.

Vandaag kennen verschillende kerkformaties nog het voordeel, dat hun predikanten door eigen arbeid voorzien in hun onderhoud; om daarnaast evangeliedienaar te zijn. Een jongeman uit mijn kennissenkring studeerde voor accountant en wilde graag dienaar worden in de Anglicaanse Kerk. Men adviseerde hem uit London: maak uw studie af en kom dan een paar jaar bij ons in opleiding om bekwaamd te worden tot een onafhankelijke evangelistentaak in Nederland. De kerk van Rijswijk Z.H. leidt jonge Spaanse broeders op, die in „part time” — in een gedeeltelijke dagtaak — het Woord bedienen, catechisatie geven, huisbezoeken doen en Bijbelkringen begeleiden; alles zonder die kleine christengroepjes op hoge kosten of hun gezin in armoede te brengen. Onder mijn collega-bankwerkers ken ik tenminste een, die een apostolische gemeente leidt in zijn vrije tijd. En een ander, die van tijd tot tijd op een roomse kansel voorgaat. Zo zijn er gelukkig veel meer voorbeelden te noemen van mensen, die „het werk van een evangelist doen”, zonder daartoe wetenschappelijk te zijn opgeleid, zonder daarvan te moeten leven, zonder dat binding aan inkomen en pensioen hun de mond snoert of de gemeenten al te zware lasten oplegt.

—o—

Waarom dat verhaal deze keer? Om u tot nadenken te brengen over de volgende vragen:

Is het noodzakelijk, dat de Woordbediening gereserveerd blijft voor academisch opgeleide ambtsdragers?

Is het waar dat een gemeente van Christus pas volledig kerk is, wanneer zij over een vrijgestelde ambtsdrager beschikt?

Hoe groot moet een gemeente zijn, om een predikant te kunnen onderhouden?

Zijn gemeenten met minder dan 100 zielen, die altijdvacant zijn en blijven, geen echte gemeenten van Jezus Christus?

Geeft de ontwikkeling van het kerkelijk leven in ons land, met name dat van de vrijgemaakte kerken, veel hoop op voldoende aanvoer van nieuwe predikanten?

Heeft het hoge wetenschappelijke peil van onze predikanten (die voor 50 procent de bemanning der kerkelijke „meerdere vergaderingen” uitmaakten) enige waarborg geleverd tegen kerkelijke twisten, schorsingen, afzettingen, uitwerpingen en scheuringen?

Waren de apostelen Jacobus, Johannes en Petrus minder sterk in hun ambt dan de gestudeerde Paulus of Lucas?

—o—

Wanneer u de voorgaande vragen in meerderheid met „ja” kunt beantwoorden — leg dan dit artikel maar met een zucht terzijde. Wanneer u echter in meerderheid „neen” hebt ingevuld — wacht dan met vreugde op de komende publicatie inzake een onlangs opgerichte Reformatorische Bijbelschool. *)

*) Over enkele weken volgt meer hierover. Alleen kan gezegd worden, dat ook onze redacteur prof. C. Veenhof zich voor deze school inzet.

VIERHOUTEN — D. W. L. MILO

Reformatorische Bijbelschool

Uit de dagen van Elisa kent u de profetenscholen van Bethel, Jericho en Gilgal. In een enkel geval waren daar tot vijftig jonge mensen bijeen in een internaat, waar men te klein was gehuisvest. Wat deden die scholen eigenlijk? En waarom op die plaatsen, welke in het religieuze leven van Israël een rol speelden?

Het vermoeden ligt voor de hand dat hier profeten werden opgeleid. Een school is immers in de eerste plaats een opleidingsinstituut? En, aangezien een profeet iemand is die goed moet hebben leren luisteren en het beluisterde goed moet kunnen doorgeven, mogen we ermee rekenen dat jonge Levieten werden onderwezen in de Wet des Heeren; met het doel deze Wet straks in eigen omgeving te kunnen doorgeven.

Daarnaast heeft het woord school — denk aan de Bergense schildersschool bijvoorbeeld — de betekenis van een samenwerkend verband van mensen, die het samen eens zijn geworden omtrent opvattingen, streven en werkwijze; mensen dus, die door discussie en onderlinge critiek elkaar opbouwen.

Er zat geen kapitaal achter die profetenscholen. Dat is ook vandaag niet nodig; in het koninkrijk van God moet kapitaal nooit de doorslaggevende factor zijn. Beter is een volledige inzet om goede hoorders van Gods Woord te worden, teneinde dat Woord op het juiste moment in duidelijke, eigentijdse taal verstaanbaar door te geven. Alle andere dingen worden ons dan van God wel toegeworpen; talrijke voorbeelden staven deze geloofsstelling.

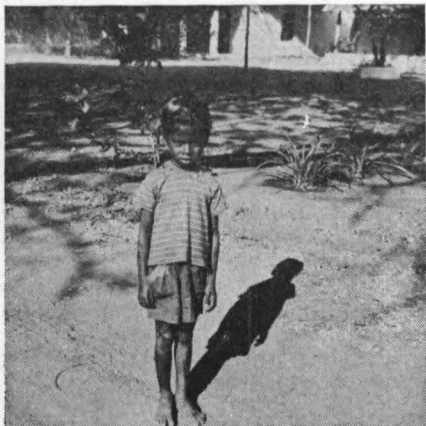
IEDER JAAR als ons jaarverslag met het financiële overzicht weer klaar is gekomen, zijn wij verheugd, omdat het „adoptie“-geld weer is gestegen en ook de andere giften meer waren dan het voorafgaande jaar. Achter iedere overmaking moet u een kind zien, dat geholpen werd. Een kind, dat zonder hoop en zonder God was in de wereld. Een kind als Panchphula, een blind meisje. Miss Doerksen, zendelinge bij de Ramabai Mukti Mission, vertelde ons haar geschiedenis:

Ze had geen huis, ze sliep in een kleine bushalte langs de weg. Ze kon zich niet herinneren ooit ergens anders geslapen te hebben. 's Winters was het koud in dat gedeelte van India. Ze had geen bed of matras om op te slapen en ook geen deken om lekker onder te kruipen. Ze had alleen maar een dunne, oude sari.

Als ze voetstappen of stemmen hoorde, begon ze te bedelen. Ze had geleerd om zorgvuldig te luisteren naar de stemmen om haar heen. Ze spraken niet tot haar, maar in haar uitgestrekte hand wierpen ze wat klein geld. Dan riep ze haar moeder om eten te kopen.

Soms kwam haar moeder, ze greep het geld en bracht iets om te eten. Soms vergat haar moeder om terug te komen en dan moest ze vechten om niet te gaan huilen, omdat ze zo'n honger had.

Op een dag hoorde ze stemmen, die anders klonken dan ze gewend was. Ze luisterde en hield haar hand op: „Moeder, vader, geef me iets te eten“. Ze stonden stil en vroegen haar: „Wat doe je hier? Waarom bedel je? Heb je geen huis?“ „Wat is een huis?“, vroeg ze. „Waar is je moeder?“, vroegen ze. „Ik weet het niet. Ze is soms hier, maar vaak is ze weg. Ze vergeet dat ik honger heb.“

Gabriel Selvan, 5 jaar.
Wie wil hem „adopteren“?

Ze had nooit zulke vriendelijke stemmen gehoord. Ze gaven haar wat en na deze eerste keer kwamen ze terug om met haar te praten. Ze vroegen haar naar haar moeder. Panchphula kon alleen maar vertellen dat ze vaak boos was en haar hele dagen alleen liet. Ze luisterde aandachtig toen deze mensen haar vertelden van een God, die haar liefhad. De Here Jezus zou haar nooit alleen laten als ze in Hem zou geloven en Hem zou vertrouwen. Ze vertelden haar, dat Hij verschrikkelijk gestraft was voor haar zonden, maar dat hierdoor haar zonden vergeven konden worden en dat zij dan een huis in de hemel zou krijgen. De vriendelijke mensen waren zendingen en op een dag zagen ze haar moeder en spraken met haar. De moeder was achterlijk en geestelijk ziek. Ze zwierf rond en liet haar dochter vaak alleen.

Panchphula was ongeveer dertien jaar oud toen ze de dokter ontmoette, die een vriendin was van de zendingen. Het was een Indiase dokter en daardoor kon Panchphula haar beter verstaan. De dokter vroeg haar hoe oud ze was, maar dat wist ze niet. Ook de moeder wist het niet. Alles wat ze wist was, dat ze nooit had kunnen zien en altijd had moeten bedelen. Haar vader was gestorven of weggegaan. Deze dokter had een paar maanden bij de Ramabai Mukti Mission gewerkt en ze vroeg Panchphula of ze naar een huis wilde waar andere blinde en arme kinderen waren. Dat wilde ze wel.

De eerste tijd was Panchphula erg ongelukkig in haar nieuwe huis. Ze maakte zich zorgen over haar moeder. Ze was angstig en voelde zich eenzaam, ook al waren alle kinderen erg lief voor haar. De dokter belofde haar moeder weer op te zoeken en te helpen. Panchphula huilde, schreeuwde en schopte twee dagen lang. Ze wilde niet dat iemand haar aanraakte. Op het laatst gingen de andere blinde meisjes bij haar zitten. Ze bogen hun hoofdjes en gingen voor haar bidden. Niet lang daarna hield het huilen op en Panchphula viel in slaap. Toen ze wakker werd, was ze rustig geworden. Ze lachte en zei dat ze honger had.

Nu, na een paar maanden, lacht ze bijna de hele dag. Ze was nooit op school geweest. Ze kon niet eens tellen. Nu kan ze de cijfers al opschrijven en telt ze tot honderd.

Panchphula heeft een huis gevonden, niet alleen in de Bougainville familie van de Ramabai Mukti Mission, maar ook een huis bij onze Vader in de hemel. Op Nieuwjaarsdag, in de kerk, ging ze naar Miss Doerksen toe en zei: „Ik dank mijn Vader - God, dat Hij me hier heeft gebracht. Ik wilde niet komen, maar ik ben nu erg gelukkig hier.“

Tot zover deze geschiedenis. Dit meisje was zonder hoop en zonder God in deze wereld, maar mede dankzij uw hulp, vond zij een huis, dat haar kon opnemen en werd zij een kind van de HERE.

„De ogen des Heren zijn aan alle plaatsen“, zegt de Spreukendichter. Hij ziet de vele kinderen, die alleen zijn en die hulp nodig hebben. Hij wil niet dat ze verloren gaan. Daarom durven wij een beroep te doen op uw ontferming en barmhartigheid om deze kinderen te helpen: met uw giften, door het „adopteren“, d.w.z. financieel verzorgen van een bepaald kind, door meer bekendheid aan ons werk te geven en er met anderen over te praten, door het organiseren van een dia-avond, of door het geven van goede, gedragen zomerkleding voor kinderen en volwassenen. Alle kleding, die wij tot nu toe ontvingen, is verzonden naar India en Uganda.

„Indien er dan enig beroep op u gedaan mag worden in Christus... indien er enige ontferming en barmhartigheid is, maakt dan mijn blijdschap volkomen door eensgezind te zijn, één in liefdebetoon... zonder zelfzucht of ijdel eerbejag... en ieder lette niet slechts op zijn eigen belang, maar ieder lette ook op dat van anderen. Laat die gezindheid bij u zijn, welke ook in Christus Jezus was, die... zichzelf ontledigd heeft en de gestalte van een dienstknecht heeft aangenomen en de mensen gelijk geworden is.“ Phil. 2:1 e.v.

Stichting Redt Een Kind

Secretariaat: Burg. van Tienenweg 37,
Diemen. Tel. 020-359944.

Postgiro: 1599333 t.n.v. Stichting Redt Een Kind te Zwolle.

Kledingadres: H. Disselhof,
Hortensiastraat 79, Zwolle.

Persberichten

Bejaardencentrum „De Esdoorn“ te Zwolle

Naar het Bestuur van het Gereformeerd Bejaardencentrum „Zwolle“ ons mededeelt, zal in juli a.s. een begin worden gemaakt met de opname van bewoners, zowel in 1-persoons- als in 2-persoonsappartementen.

Het Bestuur is er in geslaagd voor de meeste functies reeds personeel te benoemen.

Mochten er buiten Zwolle nog gegadigden voor bewoning van een 1-persoonsappartement zijn, dan doen zij er goed aan op korte termijn contact met het secretariaat op te nemen. De belangstelling voor de 2-persoonsappartementen is reeds zo groot, dat hiervoor een wachtlijst moest worden aangelegd.

Secretaris van de Stichting is dhr. J. P. Meijer, Abel Tasmanstraat 141 te Zwolle.

STUDENTENLEVEN

Ieder die van plan is in september a.s. aan de Landbouwhogeschool in Wageningen te komen studeren wordt dringend aangeraden met onderstaand adres contact op te nemen.

Wij proberen om met elkaar als studenten christelijk bezig te zijn in de universitaire wereld. Eén aspect daarvan is het behulpzaam zijn van eerstejaars (inlichtingen, huisvesting, kerk, event. vereniging, etc.). Ouders en kennissen worden verzocht a.s. Wageningen hierop te wijzen.

Contactadres:

J. J. Smit,
v. d. Waalsstraat 9,
Wageningen, tel. 08370-13185

NAGEKOMEN ADVERTENTIES

Dankbaar voor de vele zegeningen hopen wij met onze kinderen D.V. zaterdag 13 mei 1972 ons **25-jarig huwelijksfeest** te vieren.

Pred. 9:7-10

H. Maat
H. Maat-van Raalte

Tijdsplanning niet de leukste zijde van ons feest, toch ontkomen we er niet aan, daarom receptie van 6.30-8 uur op en in „de Lemelerberg“.

Langeslag 43, Laag Zuthem

Romeinen 14 vers 7 en 8

Heden nam de Here tot Zich mijn innig geliefde man, onze lieve vader en grootvader

Dirk Frederik Wilhelm Ottersberg

op de leeftijd van 82 jaar.

Amsterdam,
L. Ottersberg-Klein
Katwijk a/d Rijn,
F. H. Ottersberg
A. Ottersberg-Pieterse
Amsterdam,
Y. S. Ottersberg
Rotterdam,
A. Jessurun-Ottersberg
K. P. Jessurun
en kleinkinderen

Amsterdam, 7 mei 1972
Paramaribostraat 52-II

Thuis liever geen bezoek. Geen bloemen.

De begrafenis zal plaatsvinden vrijdag 12 mei om 14 uur op de Nieuwe Oosterbeegraafplaats, Kruislaan.

Vertrek van de Vondelstraat ongeveer 13.15 uur.

De kerk te

AALTEN-WINTERSWIJK

zoekt nog steeds **voorziening** voor de volgende zondagen:
2-7, 9-7, 16-7, 23-7, 24-9,
5-11, 17-12.

**WELKE PREDIKANTEN KUNNEN
ONS HELPEN ?**

Gaarne bericht aan:

J. Postema, Varsseveldsestr. 33
Aalten (Gld.) telef. 05437-3176

TE HUUR IN ARNHEM,

zeer geschikt voor mooie uitstapjes in de omgeving,

GROOT HERENHUIS MET TUIN

en 5 min. van open verwarmd zwembad, voor 5 à 6 personen, van 22 juli tot 5 augustus.

Inlichtingen 0 85 - 420062.

Jongerenconferentie ICCC-Jeugdcontact

Van 27-29 mei a.s. houdt het ICCC-Jeugdcontact haar jaarvergadering/conferentie in „Ons Centrum”, Traay 299 te Driebergen.

Thema: Licht.

Sprekers: Prof. dr J. P. Versteeg, chr. geref. hoogleraar te Apeldoorn;

Ds C. den Boer, Ned. hervormd predikant te Zeist.

Voor inlichtingen en opgave:

ICCC-Jeugdcontact,
Frederiksplein 24, Amsterdam,
tel. 020-760244 's avonds

KERKNIEUWS

Ds W. Scheele, Parallelweg 17, Gorssel.
Tel. 05759-2766.

Soemba-Borneo (9) — Eind juni 1971 vertrok het gezin-Goossens naar Soemba, voor een tweede werkperiode. Bij het afscheid hebben we gezegd: we vertrouwen u aan de Heer toe (Hand. 15:40) en de kerken in Nederland laten u dus ook rustig gaan, want u bent in goede handen. We zullen voor u bidden.

Dat kan echter alleen als we wéét hebben van wat er op Soemba en Borneo gebeurt, hoe het de gemeenten dáár gaat, hoe ds Goossens zijn werk verricht, als we opmerken of en hoe de HERE onze wegen leidt.

Dat is ook de bedoeling van de kleine stukjes, die u regelmatig leest. Maar de kerkeraad van 's-Gravenhage ZW wil méér informatie geven. Hij stelt zich voor om jaarlijks de kerken bijeen te roepen om met haar afgevaardigden en met belangstellenden uit haar midden over het „Soemba-werk” te spreken. Ook moet, omdat deze raad verleden jaar het verzoek ontving om als corresponderende kerk te fungeren, een zekere verantwoording van het uitvoeren van de taak plaatsvinden.

Om die redenen roept de kerk van 's-Gravenhage ZW kerken bijeen voor een vergadering, te houden D.V. 10 juni a.s. te Utrecht in de Jeruzalemkerk te 14.00 uur. Deze kerk ligt aan de Troosterlaan 65.

En de uitnodiging is dus ook voor allen, die het Soemba-werk volgen en er méér van willen weten. Voor hen, die ook die middag samen met ons de HERE willen bidden voor Zijn gemeenten op Soemba en Borneo.

Soemba-werk — We herinneren aan de bijeenkomst van kerken en van allen die belangstellen in dit werk, op zaterdag 10 juni a.s. te Utrecht in de Jeruzalemkerk, Troosterlaan 65. Aanvang 14.00 uur.

Spanje-nieuws — U weet, dat we met enkele predikanten in Spanje nauw contact onderhouden. Eén van hen is ds R. Cerni, die velen van u zullen kennen en ontmoet hebben tijdens zijn bezoek aan ons land in januari van dit jaar tezamen met ds J. Sanz.

Ds Cerni schreef ons op 11 april als volgt: „Mijn laatste bezoek aan Sevilla was een onvergetelijke ervaring. We kwamen er op dinsdagmiddag 4 april aan. De situatie was er veranderd, want we konden de Onafh. Baptistische kerk niet bezoeken, die haar deuren nu gesloten heeft voor gereformeerd onderwijs en die onze broeder M. Carmona heeft uitgestoten. De Here heeft echter wonderen gewerkt. Zonder enige luidruchtigheid hielden we een aantal samenkomsten, op dinsdag, woensdag en vrijdag. Twee van deze vergaderingen waren gewijd aan bijbelstudie. We begonnen met de eerste brief van Petrus. De laatste samenkomst was gericht op evangelisatie.

In de eerste samenkomst waren er 17 bezoekers; in de tweede 27 en in de derde 35. De kamer was propvol en terwijl ik het Woord van God verklaarde gevoelden wij allen dat de Here in ons midden was. Ik vond grote vrijmoedigheid om het Woord met kracht te spreken en ik ben er zeker van dat de Heilige Geest werkte in de harten van degenen die aanwezig waren. Aan het einde

kwamen velen, zowel christenen als onbekeerden, met allerlei vragen, die duidelijk op de werkzaamheid van de Geest wezen. Er was bij allen een grote vreugde.

Een van degenen, met wie wij na de tweede samenkomst in contact kwamen, was een zigeuner, die enkele jaren geleden tot bekeering gekomen was en nu een kleine gemeente in Sevilla leidt. Het is een gemeente van zigeuners! Vier van hen waren aanwezig en zij waren zeer getroffen toen zij de verklaring van 1 Petrus 1:2 hoorden. Ik geloof dat dit een heel belangrijk contact is, want daardoor kunnen we het ware Evangelie aan een heel aparte groep van mensen bekend maken”.

Tot zover de brief. Het zal u wel bekend zijn, dat de zigeuners (gitanes) een belangrijke etnische groep vormen in Spanje, die een eigen taal, cultuur en folklore door de eeuwen heen bewaard heeft.

Het behoort tot onze voorrechten als christenen in Nederland, dat we telkens weer voorbede doen mogen voor de Spaanse broederschap en voor de arbeiders in de wijngaard van onze Heer en dat we onze gaven mogen geven om dit alles mogelijk te maken en dat het de Here behaagt met Zijn Geest krachtig te werken onder mensen ver weg en ons geheel onbekend, opdat Zijn huis vol worde (Lucas 14:23).

Broeders en zusters, in het eerste kwartaal van dit jaar kwam ongeveer f 20.000,— voor het Spanjewerk binnen. We zijn er blij mee! Er is veel nodig, temeer omdat dit werk zich uitbreidt. Wilt u meehelpen dit mogelijk te maken?

Spanje Commissie, Rijswijk Z.-H.
(Postrek. 210.453)

Verslag omtrent het werk van de commissie geestelijke verzorging militairen — Zoals U wellicht weet werd het vorig jaar de commissie van Geref. Kerken (zonder synodaal verband) voor de geestelijke verzorging van militairen ingesteld. Als leden werden aangewezen: Ds J. M. Smelik, voorzitter, (Rotterdam-Overschie); Mr E. J. Groenevelt (Voorschoten); Dhr A. Heetebrij (Ede); Major Kon. Landmacht J. de Jong (Leusden); Ds H. Stolk (Kampen); Kap.-Luit. ter Zee Arts P. W. Tollenaar (Bloementaal) en Luit.-Kol. Kon. Luchtmacht P. Smit, secretaris (Utrecht). Het is verheugend dat reeds spoedig na de oprichting vrijwel alle plaatselijke kerken de commissie machtigden namens hen op te treden. Zij heeft zich daarna gepresenteerd bij de Hoofdlegerpredikant, de Hoofdlegerpredikant, de Hoofdluchtmachtpredikant en de Hoofdvlootpredikant en zij werd door deze hoofden van dienst aanvaard als het blijvende contactorgaan tussen de Protestants Geestelijke Verzorging in de krijgsmacht en onze kerken. Het betekende tevens dat de rechtspositie van de krijgsmachtpredikanten, die immers moeten behoren tot een door de overheid erkend kerkgenootschap, werd veiliggesteld. (Onze krijgsmachtpredikanten zijn: Ds J. Goudzwaard, Ds K. J. Kapteijn, Ds M. van Veelen, Ds H. v. d. Veen en Ds J. A. de Vries).

De commissie heeft tot dusver mondeling en schriftelijk contact gehad voornamelijk met de Hoofdlegerpredikant. Het normale contact tussen de drie hoofden van dienst en de kerkgenootschappen vindt echter maandelijks plaats in het z.g. Contact in Overheidszaken-Militair (C.I.O.-M.). In dat orgaan hebben vertegenwoordigers zitting van alle kerkgenootschappen (m.u.v. onze kerken) die predikanten voor de geestelijke verzorging van militairen hebben afgestaan. Omdat het contact de mogelijkheid geeft tot inspraak en omdat zeer broederlijk, ook t.a.v. de kleinere kerkgenootschappen, met elkaar wordt omgegaan is de commissie met de Hoofdlegerpredikant van mening dat het lidmaatschap van het C.I.O.-M. moet worden aangevraagd. Voorwaarde voor toelating is echter dat onze kerken moeten zijn vertegenwoordigd in het „Contact in Overheidszaken” (C.I.O.); dat is een zaak voor een andere commissie van onze kerken (t.w. de commissie voor het Contact met de Hoge Overheid) en voor het convent van kerken dat 27 mei 1972 in Apeldoorn zal worden gehouden. Onze commissie heeft daarom via de roepende Kerk van Apeldoorn aan alle plaatselijke kerken gevraagd toe te mogen treden tot het C.I.O.-M. zodra ook zij zijn vertegenwoordigd in het

Redactieleden

Ds H. Amelink, Drs H. de Jong,
D. W. L. Milo, Prof. C. Veenhof,
Ds G. Visee, Drs H. E. S. Woldring.

Adres van de Redactie

Ds H. Amelink, Waal 5, Langerak
(Z.-H.), tel. 0 1843 - 232.

Gereformeerde Persvereniging „Opbouw”

secretaris-penningmeester: W. Kaper, van Lynden van Sandenburglaan 16, Utrecht. Tel. 0 30 - 711450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist. Tel. 0 3404 - 12452.

Abonnementprijs

f 15,— per jaar (bij vooruitbetaling) Zeist. Giro 2580477.
Advertentieprijs ... 25 ct per mm.
Familieberichten ... 20 ct per mm.

C.I.O. Wij verwachten dat een gunstige beslissing op het e.k. convent van kerken zal worden genomen; het zal ons in staat stellen ons werk zo goed mogelijk te verrichten.

Op 25 maart heeft de commissie vergaderd tezamen met alle actief in de krijgsmacht dienende predikanten van onze kerken. Daarbij kwam o.m. ter sprake een verzoek van de Hoofdlegerpredikant een standpunt te bepalen t.a.v. het eventueel plaatsen van een van onze krijgsmachtspredikanten bij een Nederlands garnizoen in de Duitse Bondsrepubliek. Voordat onze kerken buiten het verband geraakten namen de deputaten van Geref. Kerken Vrijgemaakt voor de geestelijke verzorging van militairen een sterk afwijzend standpunt in. Voorafgaand aan de vergadering met de krijgsmachtspredikanten was gunstig advies t.a.v. zulk een plaatsing verkregen van Ds C. Bakker van Enschede („garnizoenskerk” voor West-Duitsland) en van de C.O.G.M.A. (Contact Orgaan voor Geref. Mil. en Alleenstaanden). Voorzitter C.O.G.M.A., legerpredikant Ds Goudzwaard, benadrukte dit positieve standpunt. Ook de andere krijgsmachtspredikanten reageerden positief. De commissie wil allerminst bevoogdend optreden maar deze en soortgelijke zaken voor de verantwoordelijkheid laten van de betreffende predikant en de plaatselijke kerk die hem afstond voor de militaire dienst. Zij huldigt dus niet het standpunt dat vroeger door de deputaten werd ingenomen.

Een andere zaak die werd besproken op de vergadering van 25 maart was de werving van nieuwe (reserve-)legerpredikanten. Deze werving is van groot belang voor onze inbreng bij het verkondigen van het evangelie aan hen die in militaire dienst zijn. In dit verband werd ter vergadering beklemtoond hoezeer het te betreuren valt dat dit prachtige evangelisatiewerk zo weinig door de leden van de kerken wordt opgemerkt en gewaardeerd. Bij de krijgsmachtspredikanten leeft dan ook het verlangen dat er meer medeleven en steun zal komen. Ook daaraan wil de commissie zoveel mogelijk werken. In eerste aanleg zal de werving de nodige aandacht krijgen.

Op 6 mei j.l. heeft de commissie nogmaals tezamen met de krijgsmachtspredikanten vergaderd. In deze vergadering zijn de problemen in de ontwikkeling van de Protestants geestelijke verzorging van militairen positief-kritisch beschouwd.

Drukkerij Steenberg

ZEIST - TELEFOON 03404 - 12452

Periodieken

Boekwerken

Handelsdrukkerij